

Prof. Dr. Gürol ERGİN
TMMOB ZMO Başkanı

TOBB'nin Sayın Başkan Yardımcısı, Çeşitli Sivil Toplum Örgütlerinin, Meslek Kuruluşlarının Sayın Başkan ve Temsilcileri, Sayın Dekanım, Saygıdeğer Genel Müdürlerim, Çok Değerli Meslektaşlarım, Hepimizin Gerçek Efendisi Saygıdeğer Çiftçi, Köylü Kardeşlerim,

Hepinizi kendi adıma ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına saygıyla, sevgiyle selamlıyorum ve hoş geldiniz diyorum.

Sözlerime başlamadan önce Değerli Meslektaşlarıma önceki dönemler Bakanımız Sayın Mehmet Yüceler'in evladını dün kaybettiğini, bu bakımdan sayın Mehmet Yüceler'e başsağlığı dilekelerimizi ifade etmek istiyorum. Bugün öğlen Hacı Bayram'da cenaze kaldırılacak, bu bilgiyi vermek istiyorum.

Değerli Arkadaşlarım ve Saygıdeğer Konuklar,

Kutsal kitabımızda, bilimde, yaşamın su ile başladığını belirtmektedir. İnsanoğlu çağlar boyunca nerede su bulmuşsa oraya yerleşmiş ve tüm uygarlıklar su çevresinde oluşmuştur ve bu nedenle su, tüm dünya için olduğu gibi bizim için de yaşamsalın daha ötesinde bir öneme sahiptir. Bu nedendir ki, bizim toplumumuzda sevdiğimiz, değer verdiğimiz insana, "su gibi aziz ol" deriz.

Değerli Arkadaşlarım,

Biraz önceki konuşmacılar da çok güzel şekilde açıkladılar. Su olmadan hiçbir şey olmaz, ama tarım hiç olmaz. Bu nedenle ülkemiz suya verdiği önemden ötürü, tarıma ayırdığı kaynakların yaklaşık yüzde 60-70'ini hep su getirme amacıyla kullanmış ve bu nedenle çok önemli kaynakları bu konuya ayırmıştır. Özellikle 1954 yılında DSİ'nin kurulmasından, 1963'te planlı döneme geçmemiz ve Toprak Su Genel Müdürlüğü'nün oluşturulmasından sonra, Türkiye'de sulamaya açılan alanlarda çok önemli gelişme olmuştur. Hep söylenegelen bir söz vardır. Ülkemizin yaklaşık 28 milyon hektar olan tarım alanının, yaklaşık 8.5 milyon hektarı teknik ve ekonomik olarak sulanabilir diye. Gerçi bize göre bu kavram, günün koşullarına göre yeniden değerlendirilmeli ve bu rakam yeniden belirlenmelidir. Bu 8.5 milyon hektarda günümüze kadar yaklaşık 4.7 milyon hektar alanın sulanmış olmasının önemli bir gelişme olduğunu söylememiz gerekir. Fakat kalan yaklaşık 4 milyon hektar alan için bugüne kadar olan hızla sulamalara girildiği düşünülürse, daha yaklaşık 80 ila 100 yıl beklememiz gerektiği ortaya çıkmaktadır. Yani, bizim bu hızı artırma zorunluluğumuz vardır. Bunu söylerken yine tekrar etmek isterim. Bugüne kadar yapılan çalışmalar ve başarıları da hiçbirimizin göz ardı etmemesi gerektiğini düşünmekteyim. Yalnız konunun önemi nedeniyle daha hızlı çalışmak gerektiğini söylüyorum.

Bizim Ziraat Mühendisleri Odası olarak yıllardır bir uygulmamız var. Her yıla bir ad koyarız ve çalışmalarımızı o ad altında sürdürürüz, hem Ankara'da, hem de Türkiye çapında. 1994 yılında, zamanın Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'i ziyaret ettik ve Sayın Demirel'e 1995 yılını Türkiye'de Sulama Yılı ilan edeceğimizi söyledik. Kendisi de sağ olsun, büyük bir yakınlıkla büyük bir kabul gösterdi ve onun da destekleriyle 95 yılını Türkiye'de Sulama Yılı ilan ettik ve o yıl aynen bugün görüştüğümüz konuda Tarımda Su Yönetimi ve Çiftçi Katılımı Sempozyumu diye şu şekilde kitabını oluşturduğumuz Sempozyumu düzenledik.

Sıkıntı neydi de, biz bunu yaptık? Açıkçası burada Halis Uysal Başkanımın da söylediği sıkıntı, o günlerde bizim dikkatimizi çekmişti. Türkiye'de şu ya da bu ölçüde, ama başarıyla çalışan sulama kooperatifleri varken, sulama birlikleri diye yeni bir oluşum ortaya çıkarılmıştı ve bu yapılanma DSİ Genel Müdürümüz tarafından destekleniyordu.

Bunun çeşitli sakıncaları olacağını görmüştük. Birincisi; yasal hiçbir dayanağı yoktu. Ve bugün olduğu gibi o gün de İçişleri Bakanlığı'nın bir yönetmeliğiyle bu birlikler yönetilmek

istenmişti. Bugün de hala bir yasal dayanağı yoktur. İkincisi; kesinlikle demokratiklikten uzaktı. Yapısı gereği demokratiklikten uzaktı. Üçüncüsü; hem bir temel yasal dayanağı olmaması, hem de demokratik işleyiş dışında oluşturulmuş ve çalışır olması, bizde zamanla bu birliklerde yanlış işler yapabileceği düşüncesini oluşturmuştu. Üzülerek ifade etmek isterim ki, bugün Türkiye çapında faaliyet gösteren sulama birliklerinin büyük çoğunluğu, suiistimaller içerisindedir. Bu durumu konuyla ilgili bütün valilerimiz bilmekte ve rapor etmektedir. Çapı belirlenemeyen suiistimaller vardır bugün sulama birliklerinde. Bunun üzerine ciddi olarak gidilme zorunluluğu da doğmuştur.

Burada tabii değişik düşünce sahibi arkadaşlarımız olacaktır, bunlar düşüncelerini açıklayacaklardır, sulama birlikleri iyi diyen de olacaktır, kooperatif iyi diyen de. Ama bizim genel görüşümüz, Türkiye’de tarım, ister sulama alanında olsun, ister diğer tarımsal faaliyetler alanında, köylüyü çiftçi yapacaksak mutlak surette kooperatifçilik düşüncesinin çok ileri götürülmesi zorunluluğu vardır. Çeşitli alanlarda tarımsal kooperatiflerimiz vardır, orman kooperatiflerimiz vardır, sulama kooperatiflerimiz vardır, ama açıkçası istenen düzeye de gelememiştir. Çiftçi söz konusu olduğu zaman, hepimiz çiftçinin genel olarak fazla örgütlenemediğinin şikayeti içerisinde olmaktayız. Bunun giderilmesi için hükümetimizin mutlak surette kooperatifçiliğe geçmişten daha fazla önem vermesi gerekir. Ancak içinde bulunduğumuz koşulların belirleyiciliği içerisinde, bu yılın bütçesinde de kooperatifçiliğe gereken kaynak ayrılamamıştır. Hatta geçen yıldan fazla önemli bir kaynak da koyulamamıştır. Bunu da söylemek isterim.

Arkadaşlarım suyun önemini söylediler. Türkiye’nin su açısından kendine yeterli bir ülke gibi görünmekle birlikte veya bugün öyle olmakla birlikte, aslında suda kendine fazlaca yetebilen bir ülke olmadığını söylediler, doğrudur. Bütün araştırmalar önümüzdeki 50 yıl içerisinde Türkiye’nin su konusunda ciddi sıkıntılar yaşayacağını gösteriyor. Yalnız tabii bu da tek başına belki çok önemli görülmez, ama içinde bulunduğumuz coğrafyada, aynı su kaynaklarından yararlanmak isteyen ülkelerin sıkıntıları da, belki bugün savaşın nedeni olarak gösterilen petrol kaynaklarına sahip olma düşüncesinin özünde, su kaynaklarına sahip olma düşüncesi olduğu kuşkusunu da yaratıyor. Su, o bakımdan önemli. Bu nedenle bizim temel felsefemiz suyu nasıl buluruz, nasıl çıkarırızdan daha çok, suyu nasıl daha rasyonel ve nasıl daha ekonomik kullanabiliriz şeklindedir. Buna çok dikkat etmemiz gerekiyor. Çünkü, su kıt olduğu gibi, ayrıca hiç alternatifi olmayan bir maddedir.

Şimdi tarımcı arkadaşlarım biliyorlar, bugün topraksız tarım bile yapılabiliyor. Ama susuz yapılamıyor. O bakımdan su, alternatifsiz bir madde olarak ortaya çıkmaktadır.

Değerli Arkadaşlarım,

DSİ Genel Müdürlüğümüz kurulduktan sonra sulamada belli yöntemleri uyguladı. Sanıyorum o günün genel koşulları içerisinde daha ucuza mal olduğu için salma sulama sistemine DSİ önemli ölçüde ağırlık verdi. Ama bugün artık basınçlı sulama sistemlerine çok ciddi olarak geçmek, daha doğrusu yaygınlaştırmak zorunluluğumuz vardır.

Burada izninizle biraz Köy Hizmetlerinden çok kısa olarak söz etmek istiyorum. Sizlerin de basına yansıdığı kadarıyla öğrendiğiniz gibi, Köy Hizmetleri konusunda çeşitli spekülasyonlar yapılıyor. Kimi görüşlere göre, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tamamen kaldırılıyor. Kimi ifadelerle göre, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün tarıma ilişkin konuları, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü çatısı altına alınıyor. Son aldığımız bir bilgi eğer doğruysa, Tarım Reformu, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün içine alınıyor ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün de tarıma ilişkin çalışmaları kalıyor.

Değerli Arkadaşlarım,

Toprak Su’yu kaldıran zihniyetle, bugün Köy Hizmetlerini kaldırıyorum diyen zihniyetin bizim için hiçbir farkı yoktur, bunlar son derece bu ülkeye zarar verici düşüncelerdir. Biz ZMO olarak keşke kurulabilse ki, istense kurulur tabii, bu bir iradedir, Toprak Su Genel Müdürlüğü’nün ister aynen, ister değişik biçimde mutlaka kurulması

gerektiği inanç ve düşüncesindeyiz. Bunu her platformda da söyledik. Çünkü, mühendislik nosyonunu hissettiğimiz belki en başta gelen alan, Topraksu Genel Müdürlüğü ve onun çalışmalarıydı. Topraksu deyince, bir tek meslektaşım hüzünle yere bakmıyor değildir. Hepimiz bugün hüzünle bakıyoruz. Ama hepimizin de göğsünü kabartan çalışmaları, eserleri ortaya koyan bir genel müdürlüktü. Artık inanın kötü sözcükler kullanmak istemiyorum, ama iyi bir sözcük de kullanamayacağım bu genel müdürlüğü kaldıranlar için. Özellikle tarıma ilişkin görevlerde Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne de eğer aynı işlem uygulanacaksa, yerel yönetimlere veriyoruz adı altında veya illere veriyoruz adı altında genel müdürlük ortadan kaldırılacaksa, Türkiye'ye en büyük yanlışlardan biri yapılır. Konunun ayrıntısına girmiyorum, çünkü bilenler, konunun ayrıntısını biliyor. Onu burada tartışmanın da hiçbir gereği yoktur. Ama bu konu üzerinde ciddiyetle durmamız gerekiyor.

Türkiye'de Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kalksın diyenlerin savı şu: Efendim, Köy Hizmetleri'nde işte bütçe şu kadar, büyük bir bütçe, ama bu bütçe içerisinde yatırıma ayrılan pay son derece düşük. 300 küsur trilyon aklımda kalan.

Değerli Arkadaşlarım,

Burada doğrudan yatırıma ayrılan pay 300 küsur trilyon görülüyor, ama sizin maaş olarak para verdiğiniz insanlar da gece gündüz demeden, kar kış demeden bu ülkede bir yandan tarım dışı alanlarda bütün köy yollarının kış boyunca açık kalmasına çalışıyor, diğer yandan topraklarımıza su gidiyorsa, bu insanlar götürüyor. Bunlara verilen para, boşa akıtılmış para değildir. Onlar yatırımın birer parçasıdır. Yatırım ille de alet, edavat veya bunların kullanılması değil, onu kullanan insan da yatırımın bir parçasıdır. Bunun da böyle bilinmesi gerekir. O bakımdan Köy Hizmetleri'ne karşı yanlışlık yapılmasın diyoruz.

Sözlerimi iki konuyla bitirmek istiyorum. Bunlardan biri, GAP konusudur. Sulama deyince GAP'ı konuşmamamız mümkün değildir. Çok büyük eksiklik olur. Maalesef GAP'ta da enerji yatırımları yüzde 70'in üzerinde tamamlanmıştır. Sosyal yatırımlar, yüzde 60'a yakın tamamlanmıştır. Sulamaya gelince tamamlanan yüzde 12.7 düzeyindedir. Çok geç kalınmıştır. Maalesef bu bütçe darlıklarıyla da, GAP'ın son yeni plan revizyonuna ve 2010'da GAP'ın bitirilmesi niyetine karşın, 2040'ta bile bitirilmesi artık çok zorlaşmıştır. Burada yapılması gereken, birçok kaynaktan kısıp, özellikle GAP'ın sulamalarına kaynak aktarmaktır. Çünkü bu ülke, GAP'ın iftiharı içerisinde olan bir ülkedir. Ama sulanmayan bir GAP toprağının da, bu iftiharı karşılama yeteneği yoktur. Bu bakımdan GAP konusunun, hükümetimiz tarafından ciddiyetle ele alınması gerekir.

Türkiye'de bir başka yanlış, maalesef tarımın çok desteklendiği, fazla desteklendiğidir ki, kooperatifler de işte bu destekleme alanında görülmektedir, bu desteklerin Hazine'ye yük olduğu savıdır.

Tarım destekleri, genel bilinen yöntemler olup, üç yöntemle ölçülür. Bir, ülkede çiftçi başına destekler; iki, ekilen hektar başına destekler; üçüncü olarak, üretici destek eşleri. Yani, üreticinin cebine giren 100 liranın kaç lirasının destek olarak ortaya konduğu.

OECD'nin rakamlarına baktığımız zaman, bugüne kadar ve hiçbir yıl AB ülkelerinde ve ABD'de, her üç anlamda da, çiftçi başına destek olarak da, hektar başına destek olarak da, üretici destek eşleri olarak da, Türkiye'den daha az destek yapılmamıştır. Yani, Türkiye'de hiçbir zaman AB ve ABD ölçüsünde tarım desteklenmemiştir. Kaldı ki, destek adı altında yapılan yanlışları ve tarım dışına aktarılan kaynakları da düşündüğümüz zaman, buradaki eksiklik daha çok dikkati çekmektedir. Bu bakımdan biz, eğer Türkiye bir yerlere gelecekse, bunun köylünün çiftçileştirilmesi, çiftçi olarak çalışması, bunun için de her kaynakla, olabilen her kaynakla kendilerine destek sağlanmasıyla olabileceği düşüncesindeyiz.

Ben bu sempozyumu, birlikte düzenlediğimiz ve sempozyumun aynı zamanda fikir babası olan TUSKOOP-BİR'e teşekkür ediyorum. Ciddi desteklerini aldığımız ATO'ya ve en az onun kadar da TOBB'a teşekkür ediyorum. Hepinizi engin saygılarla selamlıyorum.